

ÚTRAVALÓ A MENETELÉSHEZ

SÁFRÁNY IMRE: *Menetelés.*

Forum, Újvidék, 1972.

Sáfrány Imre prózai írásainak legújabb gyűjteménye, a *Menetelés* már a fődőlapon levő illusztrációval kezdődik. Már az hozzátesz valamit, értelmezni igyekszik a szót. Fekete jelzőlámpák, melyeken piros nyilak tiltani látszanak a körben forgást, helyben topogást; a sárga meg bíborszín nyilak pedig következetesen előre és jobbra mutatnak.

A menetelés mégis *Iránytű nélkül* folyik, hirdeti az első átfogó cím, mindössze *Négy sötét csillag* az »erőltetett menet« irányítója és *Az eget mégsem lehet fölparcellázni.* Végül Magellán, az is hajós, utazó. Majd Sava Babić utószava, amely az íróban megbúvó kutató nyugtalanságát húzza alá. Ime a tartalomjegyzék áttekintése.

Aztán a szerzőről készült remek kis karikatúra, Pap József verséből az idézet a fődőlap belső oldalán, ezt követően pedig a három igen szép, színes reprodukció vajdasági festők képeiről, melyek sajnos a könyvben arányosan vannak elosztva, ahelyett, hogy annál a visszaemlékezésnél állnának, amely az illető művészre vonatkozik. Még akkor is, ha a könyv többi része műmelléklet nélkül marad.

A menetelés kényszerű mozgás. Mi az, ami a festő író, vagy író festőt célja felé hajtja? A kutatóban lakozó nyugtalanság? Inkább a megismerés, a látás láza. A *Magellán hőse*, N., már végigpróbálta a hangok és szavalókorusok diktálta »Most így legyen!«, »Most úgy legyen!«, »Most amúgy legyen!«-eket, s hallotta az örökké számonkérő »Még most sem kész?«-t. Végül »kiemel a csonka gúlából egy stilizált, könnyű, rakéta formájú fémvitorlást«. Ez a kissé romantikus jármű a könyv végtjege. Egy eszközben kifejezett, abba sűrített mottó. A fölfedezés, a megismerés vágynának szimbóluma.

És milyen ez a fölfedező? Lírai és ironikus, éles szemű és szókimondó,

fáradhatatlan és megcsömörlő, de mindenekfelett őszinte:

»Buffet olyan idős, mint én. Néhány velem egyidős festő képeit láttam tegnap Velencében és ma is itt Milánóban. És ismerek néhány tehetséges belgrádit és zágrábit is, aki csavargás nélkül néhányszor végignézhette, jóval előbb, mint én, mindent, ami nekem ma másként nem sikerült, csak így.

Nem is bánom a csavargást. Pilátus módjára még tíz év múlva is ráérek önmagam láttán kezét mosni.«

Csodálatos az a »laza lelki tartás«, bölcsék sajtósága, amellyel a jelenségek, emberek, tárgyak felé közelít, s melynek segítségével nagy ívben elkerüli a lekicsinylést, fitymálást éppúgy, mint a fölfuvalkodott nagyotmondást, vagy a közhelyeket pufogtató üresjáratot. Igazán belülről látszik írni.

Aztán ennek a lelki tartásnak egy spontaneitásában hajlékony stílus a kifejezője. »Most Modira (Modigliani) gondoltam. Szóval a római modern galériának csak egy Modija van. Úgy kell nekik! Nem becsülték életében, ne élvezzék a műveit halála után se.« Stílus, amely az álom és valóság határvonalát semmibe véve a legtermészetesebben kapcsolja egybe a két »birodalmat«, még csak nem is bravúrnak számítva a tettet, hanem az olaszországi tartózkodás logikus következményének, hiszen szálloda helyett vonatokban töltötte éjjeleit a vándor. A nyugtalan álom aztán megkeverte az élmények és emlékek felhőit, de egyben közel is tartotta őket a »földhöz«, amelyből fogantak.

De bárhol jár — Olaszországban, Izraelben, Romániában vagy az Adrián — a festő mindig az író fülébe súg. A vajdasági festőkről szóló, néha a visszaemlékezés lírájába, néha a kritika szigorúságába, az értékelés mérlegelésébe forduló írásokat azon-

ban már teljes egészében a festő mondja tollba. És mindenütt a ten-nivaló sürgőssége süt át a sorokon: életművek fölmérése, művésztelepek hatáskörének kiszélesítése, a pop-art helye a jugoszláv képzőművészetben, a képzőművészeti oktatás javítása, kiállítások közönségének nevelése.

Fáradhatatlanul munkálkodó ember az, akivel a könyvet olvasva volt találkozásunk. Éppen olyan, mint a

kibucalapítók Izraelben, kik előtt az író oly megrendüléssel tiszteleg:

»Emberek kellettek ide, csupa szív, vasakaratú, bátor emberek, akik nemcsak a sziklás vidéket hordták tele termőfölddel, akik nemcsak a lépten-nyomon leselkedő halállal mertek szembenézni, akik nemcsak egy új életformát mertek hirdetni egy megálmódott államban, de meg is tudták mindezt valósítani.«

VIRÁG ÁGNES

AZ EGYENJOGÚ NYELVHASZNÁLAT JOGI ASPEKTUSAI

Dr. RUDOLF HOK: *Pravni aspekti pitanja službenog jezika i jezika narodnosti.*

Különnyomat a *Zbornik za društvene nauke* 1972/57. sz. füzetéből.

Az újvidéki Matica srpska által kiadott *Zbornik za društvene nauke* múlt évi 57. füzetében megjelent tanulmány — mint a lábjegyzet közli — egy hosszabb lélegzetű munka töredékeiből kerekedett ki egészé. Ez a hosszabb lélegzetű munka, amelynek címe *Ravnopravnost jezika naroda i narodnosti kao pravno-političko pitanje i kao pitanje samoupravnih odnosa (A népek és nemzetiségek nyelvének egyenjogúsága mint jogi-politikai kérdés és mint az öngazdáltsági viszonyok kérdése)*, a belgrádi Társadalomtudományi Intézet megbízásából készült annak a programnak a keretében, amely a jugoszláviai nemzetiségek közötti viszonyok, valamint a föderalizmus problémáinak tudományos felmérését szolgálja. Maga az alapvető mű még nem jelent meg, s pillanatnyilag csupán ez a kivonatos tanulmány fekszik előttünk.

Előre kell bocsátani, hogy dr. Hock Rudolf ebben a tanulmányában nem bocsátkozik a gyakorlati életből fakadó nyelvhasználati kérdések, a terepen felmerülő konkrét problémák taglalásába, a kérdés ki-

zárólag elvi, szigorúan jogi alapon foglalkoztatja, s éppen ezáltal eleve is megkerüli azokat a buktatókat, amelyeket a kérdés gyakorlati felvétele mindkét vonatkozásban — a nemzetiségek és a népek felé is tartalmazhat. A tanulmány szigorúan tudományos igényű munka, amit írója mond, az szigorúan a tételes jogból fakad, az érvényben levő alkotmányos és törvényes előírások számbavételén, értelmezésén és összehasonlításán alapul, s amit az író hozzátesz, az semmi egyéb, csak a dolgok pontos logikai egybefogása, a jogi valóságból való jogi következtetések szigorúan logikus, pontosan körvonalazott premisszáik segítségével való levonása.

És van még valami, amit eleve meg kell állapítani Hock fejtegetésével kapcsolatban. Az ilyen szigorúan elvi, elméleti kérdések taglalásakor ugyanis rendkívül súlyosan nyom a latban az a felfogás, ahogyan a tanulmány írója viszonyul a felvetett témához. *Dr. Hock* pedig nem valami mai, vagy tegnapi nyugalmi állapotban szemléli a problémákat és a tételes törvényeket sem, hanem vizs-